

Europos transliuotojų sąjungos (angl. European Broadcasting Union, EBU) paskelbtas tarptautinis tyrimas rodo, kad dirbtinio intelekto (DI) asistentai, kurie milijonams žmonių kasdien atstoja pagrindinius informacijos šaltinius, įprastai klaidingai interpretuoja naujienų turinį, nepriklausomai nuo testuojamos platformos, vartojamos kalbos ar teritorijos.

Pirmą tokio pobūdžio ir masto tarptautinį tyrimą atliko 22 visuomeninės žiniasklaidos organizacijos iš Europos, Kanados ir JAV, tarp jų ir LRT, atstovaujančios 18 šalių ir turinį skelbiančios 14 kalbų. Tyrimui vadovavo Jungtinės Karalystės visuomeninis transliuotojas BBC, tyrimą koordinavo Europos transliuotojų sąjunga.

Tyrimo metu žurnalistai tikrino ir vertino, kaip jų žiniasklaidos organizacijų naujienų turinį pateikia keturios dirbtinio intelekto sistemos – „ChatGpt“, „Copilot“, „Gemini“ ir „Perplexity“.

Daugiau nei 3000 dirbtinio intelekto pateiktų atsakymų buvo vertinami pagal kelis kriterijus: tikslumo, šaltinių nuorodos, nuomonės ir faktų atskyrimo bei konteksto pateikimo.

„Visuomeniniai transliuotojai jaučia pareigą išpėti apie dirbtinio intelekto keliamas problemas ir reikalauti iš technologijų kompanijų didesnės atsakomybės už pateikiamą turinį. Nes tai ne tik technologijų problema, bet visuomenės gerovės, pasitikėjimo ir demokratijos vientisumo klausimas. Vis dažniau vartotojai ieško informacijos per DI platformas, o ne patikimuose šaltiniuose, kurie įgudę tikrinti faktus, ir šis tyrimas suponuoja, kad greitai dėl to turėsime didelių problemų“, – sakė LRT generalinė direktorė Monika Garbačiauskaitė-Budrienė.

„Dirbtinis intelektas tampa vis svarbesniu žurnalistų darbo įrankiu, leidžiančiu greitai pasiekti ir apdoroti informaciją. Tačiau atlikdami tyrimą aiškiai pamatėme, kad DI asistentai neretai iškraipo naujienų turinį – net 45 proc. atsakymų netikslūs. Todėl žurnalistams būtina kritiškai vertinti DI pateiktą informaciją, ją tikrinti ir remtis pirminiais šaltiniais, kad išsaugotume visuomenės pasitikėjimą žiniasklaida“, – dalijosi tyrime dalyvavęs LRT žurnalistas Jonas Deveikis.

Pagrindinės tyrimo išvados:

- **45 proc.** visų DI atsakymų turėjo bent vieną reikšmingą trūkumą.
- **31 proc.** atsakymų atskleidė esminius šaltinių trūkumus, įskaitant trūkstamas, klaidingas ar netikslas šaltinio nuorodas.
- **20 proc.** atsakymų netiksliai pateikė informaciją, pvz., pateikė pasenusią ar netikslią informaciją.
- „Gemini“ atsakymuose trūkumai aptikti dvigubai dažniau nei kituose DI asistentuose.
- **76 proc.** visų „Gemini“ atsakymų aptikta reikšmingų trūkumų, dažniausiai susijusių su šaltinių nuorodomis.

- Palyginus BBC metų pradžioje paskelbtus rezultatus su pastarojo tyrimo rezultatais matyti, kad padėtis šiek tiek pagerėjo, tačiau klaidų tikimybė tebėra didelė.

„Šis tyrimas parodo kad dirbtinio intelekto trūkumai atspindint naujienų turinį nėra pavieniai,“ – sako EBU generalinio direktoriaus pavaduotojas Jean Philip De Tender. – Tai sistemingos problemos, kurios nepriklauso nuo teritorijos ar kalbos ir kelia pavojų visuomenės pasitikėjimui. Kai žmonės nežino, kuo pasitikėti, jie netikime niekuo, ir tai trukdo žmonių demokratiniam įsitraukimui“.

Duomenys rodo, kad daliai vartotojų DI įrankiai palaipsniui keičia internetinės paieškos sistemas. Remiantis Europos transliuotojų sąjungos pranešime cituojama „Reuters Institute“ ataskaita apie skaitmenines naujienas „Digital News Report 2025“, 7 proc. visų internetinių naujienų vartotojų naudoja DI įrankius kaip naujienų šaltinius, o tarp jaunesnių nei 25 metų vartotojų šis skaičius siekia 15 proc.

Tyrimė dalyvavusi visuomeninės žiniasklaidos komanda taip pat paruošė rekomenduojamų priemonių [rinkinį](#), skirtą padėti žiniasklaidos organizacijoms, technologijų kompanijoms ir plačiai visuomenei spręsti tyrime aptiktas problemas, gerinti dirbtinio intelekto asistentų atsakymų kokybę ir didinti žiniasklaidos raštingumą tarp dirbtinio intelekto vartotojų.

Be to, EBU ir jos nariai ragina Europos Sąjungos ir nacionalines reguliavimo institucijas užtikrinti esamų įstatymų dėl informacijos patikimumo, skaitmeninių paslaugų ir žiniasklaidos pliuralizmo laikymąsi.

EBU koordinuotas tyrimas remiasi anksčiau atliktu, 2025 m. vasario mėn. paskelbtu BBC tyrimu, kuris pirmą kartą atkreipė dėmesį į DI problemas interpretuojant naujienas.

Tarptautinis tyrimas išplėtė BBC tyrimo aprėptį ir patvirtino sisteminius DI trūkumus, kurie nepriklauso nuo DI įrankio, kalbos ar vietos.

EBU koordinuotame tarptautiniame tyrime dalyvavo visuomeninai transliuotojai iš šių šalių:

Belgijos (RTBF, VRT),

Čekijos („Czech Radio“),

Ispanijos (RTVE),

Italijos („Rai“),

JAV (NPR),

Jungtinės Karalystės (BBC),

Kanados („CBC-Radio Canada“),

Lietuvos (LRT),

Nyderlandų (NOS/NPO),

Norvegijos (NRK),

Portugalijos (RTP),

Prancūzijos („Radio France“),

Sakartvelo (GPB),
Suomijos (YLE),
Vokietijos (ARD, ZDF, „Deutsche Welle“),
Šveicarijos (SRF),
Švedijos (SVT),
Ukrainos („Suspilne“).

Šiomet vasario mėnesį Paryžiuje vykusiame Dirbtinio intelekto viršūnių susitikime Prancūzijos visuomeninės žiniasklaidos organizacijų kartu su partnerėmis – tarp jų ir LRT – paskelbė apie bendros kovos su dezinformacija iniciatyvą „Aljansas už faktus“, įsipareigodamos ilgalaikėje perspektyvoje bendrai kovoti su dezinformacija ir spręsti dirbtinio intelekto ir kitus iššūkius informacinės aplinkos saugumui.

